

L. P	Dział	Podstawa programowa/ Treści nauczania wymagania szczegółowe	Zagadnienia /Tematyka	Materiały / linki, filmy, literatura	Sposób realizacji /propozycje metodyczne
VI	Świat i Polska w latach 1991- 2001	<p>46.Uczeń:</p> <p>1)charakteryzuje pojęcie nowego światowego ładu (New World Order) i podaje przykłady jego funkcjonowania (I wojna w Zatoce Perskiej w 1990 roku);</p> <p>4) wyjaśnia pojęcie i różne konteksty globalizacji (ekonomiczny, polityczny, kulturowy i ekologiczny)</p> <p>47.Uczeń:</p> <p>3) wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zmian politycznych w Afryce – zniesienie apartheidu w RPA, ludobójstwo w Rwandzie (1994 rok);</p> <p>13) charakteryzuje przejawy wzrostu globalnego znaczenia</p>	<p>46. „Nowy” świat</p> <p>47. Blaski i cienie zmian na świecie</p>	<p>Świat po zakończeniu Zimnej Wojny</p> <p>https://zpe.gov.pl/b/swiat-po-zakonczeniu-zimnej-wojny-mocarstwowa-rola-stanow-zjednoczonych/PFM3EiAMI</p> <p>O Polsce, Europie i świecie : 1988-2001 / Zbigniew Brzeziński. – Warszawa, 2002. – ISBN 83-11-09561-2</p> <p>Pozimnowojenne dwudziestolecie 1989-2010 : stosunki międzynarodowe na przełomie XX i XXI wieku / Roman Kuźniar. – Warszawa, 2011. – ISBN 978-83-7383-481-1</p> <p>Rosja, Ameryka i zimna wojna : 1949-1991 / Martin McCauley; przeł. [z ang.] Rafał Albert Galos. – Wrocław, cop. 2001. – ISBN 83-04-04545-1</p> <p>Konflikty międzynarodowe w Afryce</p> <p>https://zpe.gov.pl/b/konflikty-miedzynarodowe-i-etniczne-na-obszarze-afryki---rwanda-burundi-kongo/PB1Wyzlig</p> <p>Wojny czeczeńskie</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=2emFIRWQEg8</p>	<p>Metoda 6 kapeluszy. Ocena procesu globalizacji (praca grupowa)</p> <p>Debata oksfordzka. „Współczesny świat nie potrafi rozwiązać problemów międzynarodowych”</p>

		<p>Chin w XXI wieku; ¹⁴⁾ podaje przykłady wzrostu agresywnej polityki Rosji od czasu objęcia rządów przez Władimira Putina (Czeczenia, Gruzja, Ukraina); przedstawia nowe formy rosyjskiego imperializmu („szantaż gazowy”, „wojna hybrydowa”, „wojna informacyjna”); ¹⁵⁾ wyjaśnia pojęcie terroryzmu oraz przedstawia genezę i najważniejsze etapy „wojny z terroryzmem” (Afganistan, Irak); charakteryzuje zjawisko prześladowań religijnych, w tym na przykładzie losu społeczności chrześcijańskich w różnych strefach świata</p>		<p>Historia współczesna stosunków międzynarodowych : 1945 - 1994 / Józef Kukułka; Fundacja Studiów Międzynarodowych. – Warszawa, 1994. – ISBN 83-85838-27-9</p> <p>Ludobójstwo w XX wieku / Manus I. Midlarsky; tł. [z ang.] Bartosz Wojciechowski. – Warszawa, 2010. – ISBN 978-83-01-16190-3</p> <p>Pamięć kości : pośród umarłych w Ruandzie, Bośni, Chorwacji i Kosowie / Clea Koff ; przeł. Jerzy Malinowski. – Warszawa, 2007. – ISBN 978-83-60192-41-2</p> <p>Krwawiąca Europa : konflikty zbrojne i punkty zapalne w latach 1990 - 2000 : tło historyczne i stan obecny / Maciej Kuczyński. – Warszawa, 2001. – ISBN 83-11-09-116-1</p> <p>Wojna hybrydowa i jej konsekwencje dla bezpieczeństwa euroatlantyckiego / Mirosław Banasik. – Warszawa, 2018. – ISBN 978-83-8085-576-2</p> <p>Wojny, terroryzm, konflikty zbrojne / Magdalena Goetz // <i>Głos Pedagogiczny</i>. – 2016, nr 80, s. 18-21</p> <p>Wojna informacyjna / \c Thomas Rid ; przekład Fabian Tryl. – Warszawa, cop. 2022. – ISBN 978-83-11-16160-3</p> <p>Terroryzm : anatomia zjawiska / red. nauk. Krzysztof Liedel. – Warszawa, 2006. – ISBN 83-7383-201-7</p> <p>Terroryzm międzynarodowy / Tomasz R. Aleksandrowicz. – Wyd. 2. – Warszawa, 2015. – ISBN 978-83-64785-01-6</p> <p>Terroryzm : nowy paradygmat wojny w XXI wieku / Krzysztof Karolczak. – Warszawa, 2010. – ISBN 23756467765 (błędny)</p>	
--	--	--	--	---	--

		<p>48. Uczeń:</p> <p>2) charakteryzuje kolejne etapy integracji europejskiej po 1992 roku (traktat z Maastricht, powstanie Unii Europejskiej, wprowadzenie waluty euro)</p>	<p>48. Integracja europejska</p>	<p>Jeszcze dzień życia [Film] / reż. Raúl de la Fuente, Damian Nenow. – Warszawa, 2019. - 1 dysk optyczny (82 min) : dźwiękowy, kolorowy ; 12 cm. – Film animowany poruszający temat wojny domowej w Angoli.</p> <p>Trzy pokoje melancholii [Film] / reż. Pirjo Honkasalo. – Warszawa, 2009. - 1 dysk optyczny (106 min) : dżw., kolor. ; 12 cm. – (Planete DOC Review. Magazyn Sztuki Dokumentu ; nr 4, 2007). – Los dzieci w realiach wojny rosyjsko-czeczeńskiej.</p> <p>Wojna [Film] / reż. Alexey Balabanov. – Warszawa, 2010. - 1 dysk optyczny (120 min) : dżw., kolor. ; 12 cm.</p> <p>Spirala nienawiści [Dokument dźwiękowy] / Jurij Wołkoński. – Warszawa, 2006. - 1 płyta CD (52 min 13 s) : digital, stereo. ; 12 cm. – (Oblicza Terroryzmu).</p> <p>Terroryzm [Film]. – Łódź, 2008. - 1 dysk optyczny (102 min) : dżw., kolor. ; 12 cm. – (Wideoteka Edukacyjna ; 775).</p> <p>Powojenna integracja europejska</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=_QVssh-2jys</p> <p>Topy i klapy UE</p> <p>https://www.arte.tv/pl/videos/RC-017242/topy-i-klapy-unii-europejskiej/</p>	<p>Analiza SWOT. Bilans dokonań UE. (praca grupowa)</p>
--	--	--	---	---	---

				<p>Integracja europejska / red. nauk. Konstanty A. Wojtaszczyk. – Warszawa, 2011. – ISBN 978-83-7561-130-4</p> <p>Polityczna integracja Europy Zachodniej / Krystyna Wiaderny-Bidzińska. – Toruń, 2001. – ISBN 83-7322-095-X</p> <p>Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (tekst ujednoczony) ; Traktat o Unii Europejskiej (tekst ujednoczony) / Urząd Komitetu Integracji Europejskiej. – Wyd. 2 uzup. – Warszawa, 2005. – ISBN 83-89972-66-2</p> <p>Wspólnoty Europejskie 1951-2002 : zarys przemian społeczno-gospodarczych i instytucjonalnych w krajach Wspólnot Europejskich w latach 1951-2002 / Aleksander Waszkiewicz. – Toruń, 2003. – ISBN 83-7322-597-8</p> <p>Koniec Unii Europejskiej? / Jan Zielonka ; przekł. Elżbieta Gołębiowska. – Warszawa, cop. 2014. – ISBN 978-83-62453-96-2</p> <p>Brexit : być czy nie być w Unii Europejskiej? / Aleksandra Zaparucha // Geografia w Szkole. – 2016, nr 4, s. 13-15</p> <p>Tak! łączymy Polskę z Europą [Dokument elektroniczny]. - Dane tekstowe. – Warszawa, 2003. - 1 dysk optyczny (CD-ROM) : kolor. ; 12 cm.</p> <p>Studio Europa [Film] / TVN24. – Warszawa, 2006?. - 1 dysk optyczny (ok. 16 min) : dźwięk., kolor. ; 12 cm.</p> <p>Słownik instytucji i terminów Unii Europejskiej / \c Henri Malosse, Pascal Fontaine. – Warszawa, 1997</p> <p>Spotkania z Unią Europejską [Film] / scen. Mirosław Filipek. – Warszawa, 1996. – 1 dysk optyczny (ok. 16 min) : dźwięk., kolor. ; 12 cm. - (Powszechna Wideooteka Edukacyjna).</p>	
--	--	--	--	--	--

		<p>49.Uczeń:</p> <p>5) charakteryzuje znaczenie 1991 roku w najnowszej historii Polski (pierwsze wolne wybory parlamentarne, powołanie rządu Jana Olszewskiego);</p> <p>6) wyjaśnia, na czym polegała wizja budowy „trzeciej niepodległości” przedstawiona w Polsce w 1991 roku przez św. Jana Pawła II;</p> <p>7) wyjaśnia przyczyny i konsekwencje objęcia władzy przez ugrupowania postkomunistyczne w Polsce w 1993 roku</p> <p>8) charakteryzuje sposób unormowania relacji między Rzeczpospolitą Polską i Kościołem katolickim w konkordacie z 1993 roku oraz między Rzeczpospolitą Polską i innymi związkami wyznaniowymi na mocy tzw. ustaw kościelnych</p>	<p>49. Polska droga do demokracji</p>	<p>Polska w latach 90-tych</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=QubjuOmH8ko</p> <p>Historia polityczna Polski : 1989-2015 / Antoni Dudek. – Kraków, 2016. – ISBN 978-83-240-3468-0</p> <p>Pierwsze lata III Rzeczypospolitej : 1989-2001 / Antoni Dudek. – Kraków, 2005. – ISBN 83-86225-64-5</p> <p>Myśl polityczna w Polsce po 1989 roku : wybrane nurty ideowe / red. Ewa Maj, Alicja Wójcik. – Lublin, 2008. – ISBN 978-83-227-2817-8</p> <p>Czas wielkiej windy / Andrzej Krajewski // <i>Dziennik Gazeta Prawna : prawo, biznes, polityka</i>. - 2021, nr 92, s. A28-A29. – O prywatyzacji po 1989 r.</p>	<p>Reportaże filmowe-wywiady ze świadkami historii „Polska transformacja gospodarczo-ustrojowa” (praca grupowa)</p>
--	--	--	--	--	---

	<p>50.Uczeń:</p> <p>8) charakteryzuje główne postanowienia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (preambuła, relacje między najważniejszymi organami władzy, niezawisłość sądów i trójpodział władzy, prawa i obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej, przepisy dotyczące małżeństwa i rodziny)</p>	<p>50. III Rzeczpospolita</p>	<p>Dlaczego warto znać konstytucję ?</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=rqGwHXT8Wb4&list=PLbR306K05phmwWufyNYJnuYOVw25CEE2H</p> <p>Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. : (Dz. U. z dnia 16 lipca 1997 r. Nr 78, poz. 483). – Warszawa, 2002. – ISBN 83-87206-23-7</p> <p>Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. wraz z indeksem rzeczowym / [red. Barbara Porzecka]. – 7 wyd. – [Warszawa], cop. 2003. – ISBN 83-7387-059-8</p> <p>Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej : rys historyczny i omówienie / Marian Kallas. – Wyd. 3. – Warszawa, 2001. – ISBN 83-88296-57-4</p> <p>Charakter i struktura norm konstytucji / red. nauk. Janusz Trzciniński. – Warszawa, 2007. – ISBN 83-7059-283-X</p>	<p>Projekt- „Dlaczego warto znać konstytucję” (Praca grupowa)</p>
	<p>51.Uczeń:</p> <p>5) wyjaśnia znaczenie wspólnoty samorządowej; zna treść i genezę zasady</p>	<p>51. Rzeczpospolita samorządna</p>	<p>Konstytucja RP.Samorząd terytorialny</p> <p>https://zpe.gov.pl/b/konstytucja-rp-rozdzial-vii---samorząd-terytorialny/P7SXEjZnn</p>	<p>Lekcja o samorządzie terytorialnym. Spotkanie z radnymi np.</p>

		<p> pomocniczości jako fundamentu współczesnych państw i formułuje płynące z niej wnioski dla codziennego funkcjonowania; 12) wymienia i charakteryzuje podstawowe atrybuty jednostek samorządu terytorialnego jako wspólnot lokalnych; 11) przedstawia zakres działania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem struktury głównych kierunków wydatków budżetowych na te działania oraz źródeł ich finansowania </p> <p>52.Uczeń:</p> <p>16) rozumie istotę prawa, wyjaśnia, czym jest prawo stanowione (lex)</p>	<p>52. System prawny współczesnej Polski</p>	<p> Państwo i jego instytucje : konstytucja, sądownictwo, samorząd terytorialny / pod redakcją Ryszarda Balickiego i Mariusza Jabłońskiego. – Wrocław, 2018. – ISBN 978-83-229-3632-0 </p> <p>Konstytucja RP.Sądy i Trybunały</p> <p>https://zpe.gov.pl/b/konstytucja-rp-rozdzial-viii---sady-i-trybunaly-sad-najwyzszy/Poh9xgZet</p>	<p>(dzielnic miast, gminy)</p> <p>Symulacja rozprawy sądowej w szkole lub wizyta w sądzie –</p>
--	--	---	--	---	--

	<p>i jego związek z uprawnieniami (ius) obecnymi w niepisanych standardach, niezależnych od władzy prawodawczej; wie, na czym polega różnica między pozytywistyczną a prawnonaturalną koncepcją prawa; rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne, rodzinne, administracyjne i karne</p> <p>53.Uczeń:</p> <p>18)wyjaśnia podstawy i treść praw człowieka oraz ich związek z dziedzictwem cywilizacji zachodniej (inspiracje płynące z chrześcijaństwa oraz z nauki o prawie naturalnym sięgającej czasów</p>	<p>53. Prawa człowieka i ich ochrona w Polsce i na świecie</p>	<p>Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym. Prawo prasowe. Prawo o stowarzyszeniach. Ustawa o partiach politycznych. Konkordat między Stolicą Apostolską i RP. Regulamin Sejmu i Senatu RP. Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ordynacja wyborcza do Sejmu i Senatu RP : ze skorowidzem / [red. Ewa Płacheta]. - Wyd. 2, stan prawny na 1 września 2006 r. – Warszawa, cop. 2006. – ISBN 83-7444-377-4</p> <p>Klauzula państwa prawnego w Konstytucji RP na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego /Elżbieta Morawska. – Toruń, 2003. – ISBN 83-7285-138-7</p> <p>Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym / Małgorzata Masternak-Kubiak. – Warszawa, 1998. - Stan prawny na dzień 1 stycznia 1998 roku. – ISBN 83-87558-04-4</p> <p>Konstytucja RP. Organy kontroli państwowej i ochrony prawa</p> <p>https://zpe.gov.pl/b/konstytucja-rp-rozdzial-ix---organy-kontroli-panstwowej-i-ochrony-prawa-organy-konstytucyjne/P13NUikHE</p> <p>Natura praw człowieka : strasburskie standardy ich ochrony / Andrzej Redelbach. – Torun, 2001. – ISBN 83-7285-059-3</p> <p>Prawa człowieka : ujęcie interdyscyplinarne / red. nauk. Daria Bieńkowska. – Poznań, 2022. – ISBN 978-83-67222-12-9</p>	<p>rejonowym lub okręgowym (wcześniej umówionej rozprawie sądowej)</p> <p>Mini projekt- „Rzecznik Praw Obywatelskich- cele, zadania, przykłady zgłaszanych i rozwiązanych spraw” (Praca grupowa)</p>
--	---	---	--	---

	<p>grecko-rzymskich); przedstawia zasady ogólne i katalog praw człowieka wynikające z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., sądowe środki ochrony praw i wolności w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich</p> <p>54.Uczeń:</p> <p>15) wyjaśnia pojęcia dekomunizacji i lustracji w kontekście prób wychodzenia z postkomunizmu, ujmuje te pojęcia na tle porównawczym, uwzględniając przykłady Niemiec i Czechosłowacji;</p> <p>5) charakteryzuje</p>	<p>54. Rozliczanie przeszłości w Polsce</p>	<p>Prawa człowieka jako element prawno-politycznego systemu państwa / Anna Gołębiowska, Anna Makuch ; Szkoła Główna Służby Pożarniczej. – Warszawa, 2022. – ISBN 978-83-961824-8-7</p> <p>Rzecznik praw obywatelskich : aktor sceny publicznej / Jolanta Arcimowicz. – Warszawa, 2003. – ISBN 83-88542-67-2</p> <p>Nigdy nie odpuszczę / Adam Bodnar w rozmowie z Bartoszem Bartosikiem. – Warszawa, 2022. – ISBN 978-83-268-3796-8</p> <p>Modele dekomunizacji i lustracji</p> <p>https://zpe.gov.pl/b/modele-dekomunizacji-i-lustracji/Pa1oHdUF5</p> <p>Przemiany demokratyczne w Europie Środkowo-Wschodniej : Polska na tle państw regionu / red. nauk. Anna Ratke-Majewska, Beata Springer. – Poznań, 2020. – ISBN 978-83-66264-47-2</p> <p>Od Mazowieckiego do Suchockiej : pierwsze rządy wolnej Polski / Antoni Dudek. – Kraków, 2019. – ISBN 978-83-240-5717-7</p> <p>Lustracja jako zwierciadło / Jan Woleński. – Kraków, 2007. – ISBN 978-83-242-0798-5</p>	<p>Analiza porównawcza – Lustracja w Polsce na tle Niemiec i Czechosłowacji (Praca grupowa)</p>
--	--	---	---	--

		<p>znaczenie 1991 roku w najnowszej historii Polski (pierwsze wolne wybory parlamentarne, powołanie rządu Jana Olszewskiego);</p> <p>11) charakteryzuje reformy w czasach rządów AWS i UW (1997–2001); wyjaśnia znaczenie powstania Instytutu Pamięci Narodowej</p> <p>55.Uczeń:</p> <p>12) charakteryzuje znaczenie wstąpienia Polski do NATO w 1999 roku i do Unii Europejskiej w 2004 roku</p>	<p>55. Polska w Unii Europejskiej i NATO</p>	<p>Pamięć po komunizmie / Paweł Śpiewak. – Gdańsk, cop. 2005. – ISBN 83-7453-600-4</p> <p>Długi cień PRL-u czyli dekomunizacja której nie było / Bronisław Wildstein. – Kraków, 2005. – ISBN 83-89243-42-3</p> <p>Teczki [Film] / reż. Robert Wist. – Warszawa, 2008. - 1 dysk optyczny (106 min) : dźwięk, kolor. ; 12 cm. -</p> <p>Przystąpienie Polski do UE</p> <p>https://zpe.gov.pl/b/przystapienie-polski-do-unii-europejskiej/PdbIP8bE9</p> <p>Integracja Polski z Unią Europejską / Janusz Heller. – Bydgoszcz, 2003. – ISBN 83-89073-34-X</p> <p>Integracja Polski z Unią Europejską / Arkadiusz Domagała. – Warszawa, cop. 2008. – ISBN 978-83-60501-90-0</p> <p>Polska a Unia Europejska - proces przystosowania do "Wspólnej" Europy : stan i perspektywy : praca zbiorowa / pod red. Ryszarda Herbuta ; [aut. Ryszard Herbut et al.]. – Wrocław, 1999. – ISBN 83-86882-82-4</p> <p>Rozszerzenie Unii Europejskiej na Wschód : Polska na tle innych krajów / Helena Tendera-Właszczuk. – Warszawa, 2001. – ISBN 83-01-13429-1</p>	<p>Debate oxfordzka: „Wstąpienie Polski do NATO i UE-sukcesem polskiego państwa i społeczeństwa”</p>
--	--	--	---	--	---

Wstąpienie Polski do NATO

<https://zpe.gov.pl/b/wstapienie-polski-do-nato/Po543ttaj>

Krok po kroku : polska droga do NATO : 1989-1999 / Andrzej Krzeczunowicz. – Kraków, 1999. – ISBN 83-7006-910-X

Wielki finał : kulisy wstępowania Polski do NATO / Tomasz Lis. – Kraków, 1999. – ISBN 83-7006-821-9

Polska w procesie integracji z NATO i Unią Zachodnioeuropejską 1991-1998 / Tomasz Otłowski. – Wyd. 2. – Toruń, cop. 1999. – ISBN 83-7174-424-2

Top secret : prawdziwy koniec zimnej wojny [Film] / reż. Jerzy Ślaskowski. – Warszawa, 2011. - 1 dysk optyczny (54 min) : dźwiękowy, kolorowy ; 12 cm. - Kulisy wstąpienia Polski do NATO.

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--